

De ontsnapping

(The Shawshank Redemption)

In elke gevangenis in Amerika zit wel zo iemand als ik, denk ik – ik ben de man die iets voor je kan regelen. Dure sigaretten, een zakje stuff, als je daarvan houdt, een fles cognac om het eindexamen van je zoon of dochter te vieren, bijna alles eigenlijk... binnen redelijke grenzen natuurlijk. Dat is niet altijd zo geweest.

Ik kwam in Shawshank toen ik bijna twintig was, en ik ben een van de weinigen in onze knusse gemeenschap hier die bereid is toe te geven wat hij gedaan heeft. Ik heb een moord gepleegd. Ik heb een hoge levensverzekering afgesloten op mijn vrouw, die drie jaar ouder was dan ik, en vervolgens deed ik iets aan de remmen van de Chevrolet-coupé die haar vader ons voor ons huwelijk cadeau had gedaan. Het resultaat was precies waar ik op had gerekend, alleen had ik er niet op gerekend dat zij onderweg zou stoppen om de buurvrouw en het zoontje van de buurvrouw een lift te geven, de heuvel af en de stad in. De remmen begaven het en de auto schoot dwars door de bosjes rondom het stadsplein en ging steeds harder rijden. Omstanders zeiden dat hij zeker tachtig reed toen hij het voetstuk van het monument voor de Burgeroorlog ramde en onmiddellijk in brand vloog.

Ik had er ook niet op gerekend dat ik gepakt zou worden, maar ik werd wel gepakt. Ik kreeg een vast abonnement voor dit oord. In Maine kennen ze geen doodstraf, maar de openbare aanklager zorgde ervoor dat ik terechtstond voor alle drie de doden en drie keer levenslang kreeg, achter elkaar uit te zitten. Daarmee was de kans op voorwaardelijke vrijlating voor heel, heel lang verkeken. De rechter noemde wat ik gedaan had ‘een gruwelijke, afgrijselijke misdaad’, en dat was het ook, maar ook dat is nu lang geleden. U

kunt het opzoeken in de vergeelde archieven van de *Castle Rock Bode*, waarin de vette koppen met mijn veroordeling een beetje raar en verouderd afsteken naast het nieuws over Hitler en Mussolini en Franklin Delano Roosevelt.

Of ik mijn leven heb gebeterd, vraagt u? Ik weet niet eens wat dat betekent: in de gevangenis je leven verbeteren. Volgens mij is dat een praatje van politici. Misschien betekent het wel iets, en misschien krijg ik nog eens een kans om daar achter te komen, maar dat is de toekomst, en gedetineerden leren wel af om aan de toekomst te denken. Ik was jong, ik zag er goed uit, en ik kwam uit het arme gedeelte van de stad. Ik maakte een meisje zwanger, een knap, pruilerig, koppig kind dat in een van de mooie oude huizen in Carbine Street woonde. Haar vader vond het goed dat we trouwden als ik een baan nam bij het optische bedrijf dat hij bezat om me daar ‘op te werken’. Ik merkte later dat het hem er eigenlijk om ging mij in zijn huis en onder zijn duim te houden, als een vervelend huisdier dat niet helemaal zindelijk is en nog bijten kan ook. Op den duur hoopte zich genoeg haat op om mij te laten doen wat ik gedaan heb. Als ik een tweede kans zou krijgen, zou ik het niet nog eens doen, maar ik weet niet of dat nou betekent dat ik mijn leven gebeterd heb.

In elk geval wilde ik het niet over mezelf hebben, maar over een jongen die Andy Dufresne heet. Maar voor ik over Andy kan beginnen, moet ik eerst nog een paar dingen over mezelf uitleggen. Het duurt niet lang.

Zoals ik al zei, ben ik hier in Shawshank al bijna veertig jaar de man die iets voor je kan regelen. En dat betekent niet alleen smokkelwaar zoals extra sigaretten of drank, hoewel dat soort spul altijd boven aan de lijst staat. Ik heb ook duizenden andere dingen geregeld voor mannen die hier een straf uitzitten, spullen die soms niet eens verboden zijn maar waar toch moeilijk aan te komen is op een plek waarvan de bedoeling is dat je er gestraft wordt. Er was een kerel die hier zat omdat hij een klein meisje verkracht had en aantientallen andere meisjes zijn jongetje had laten zien; ik hielp hem aan drie brokken roze marmer en daar heeft hij drie prachtige beeldjes van gemaakt – een baby, een jongen van een jaar of twaalf en een jongeman met een baard. Hij noemde ze ‘De drie leeftijden van

Jezus', en die beeldhouwwerkjes staan nu te pronk in de kamer van een man die gouverneur van deze staat is geweest.

Of een naam die u zich misschien nog wel herinnert als u ten noorden van Massachusetts hebt gewoond – Robert Alan Cote. Die probeerde in 1951 de Eerste Handelsbank van Mechanic Falls te beroven, en de gijzeling liep uit op een bloedbad – in totaal zes doden, waarvan twee bendeleden, drie gijzelaars en één jonge politie-man die op het verkeerde moment zijn kop uitstak en een kogel in zijn oog kreeg. Cote had een muntenverzameling. Die mocht hij hier binnen natuurlijk niet hebben, maar met wat hulp van zijn moeder en een tussenpersoon die vroeger chauffeur was bij een wasserij, kon ik de verzameling voor hem binnen krijgen. Ik zei nog: 'Bobby, je lijkt wel gek, om een muntenverzameling te willen hebben in een stenen hotel vol met dieven.' Hij keek me aan en lachte zo'n beetje en zei: 'Ik weet waar ik ze moet bewaren. Daar zitten ze veilig zat. Maak je niet ongerust.' En hij had gelijk. Bobby Cote stierf in 1967 aan een hersentumor, maar die muntenverzameling is nooit boven water gekomen.

Ik heb mensen aan bonbons geholpen voor Valentijnsdag; ik heb een keer drie van die groene milkshakes die ze rond St. Paddy's-dag bij McDonald's serveren binnengesmokkeld voor een krankzinnige Ier die O'Malley heette; ik heb zelfs een keer een nachtvoorstelling geregeld van de films *Deep Throat* en *The Devil in Miss Jones*, voor een gezelschap van twintig mannen die hun zakgeld bij elkaar hadden gelegd om de films te huren... hoewel ik voor dat grapje naderhand wel een week eenzame opsluiting kreeg. Dat is het risico dat je loopt als je de man bent die zaakjes versiert.

Ik heb gezorgd voor naslagwerken en pornoboekjes, voor leuke nieuwtjes uit de feestartikelenbranche, zoals vibrators en jeukpoeder, en ik heb er meer dan eens voor gezorgd dat een langgestrafte een onderbroekje van zijn vrouw of vriendin in handen kreeg... en ik denk dat u wel weet wat de jongens hier met dat soort spullen doen in de lange nachten, wanneer de tijd eindeloos duurt. Ik doe dat allemaal niet voor niks, en voor sommige dingen is de prijs hoog. Maar ik doe het niet alléén voor het geld; wat heb ik aan geld? Ik zal nooit een Cadillac bezitten of in februari een veertien-daags vliegreisje naar Jamaica maken. Ik doe het om dezelfde reden

waarom een goede slager u alleen vers vlees verkoopt: ik heb een naam opgebouwd en die wil ik houden. De enige twee zaken die ik weiger aan te pakken zijn wapens en harddrugs. Ik ga er niet aan meewerken dat iemand zichzelf of een ander om zeep helpt. Ik heb voor mijn hele leven al genoeg doden op mijn geweten.

Ja, ik ben een handige jongen, al zeg ik het zelf. En toen Andy Dufresne in 1949 naar me toe kwam en vroeg of ik voor hem Rita Hayworth de gevangenis binnen kon smokkelen, zei ik dat dat absoluut geen probleem zou zijn. En dat was het ook niet.

Toen Andy in 1948 in Shawshank binnenkwam, was hij dertig jaar oud. Het was een keurige, kleine man met rossig haar en kleine, handige vingers. Hij droeg een brillette met een gouden montuur. Zijn vingernagels waren altijd kort geknipt en altijd schoon. Het is misschien raar dat je juist zoiets van iemand onthoudt, maar voor mij schijnt het Andy helemaal weer te geven. Hij zag er altijd uit alsof hij eigenlijk een das zou moeten dragen. Buiten was hij adjunct-directeur van de trustafdeling van een grote bank in Portland geweest. Een mooie baan voor iemand die zo jong was als hij, vooral als je bedenkt hoe conservatief de meeste banken zijn... en je mag dat conservatisme wel met tien vermenigvuldigen als je in New England komt, waar de mensen hun geld liever niet toevertrouwen aan een man die niet kaal en mank is en voortdurend aan zijn broek zit te sjorren om zijn breukband op zijn plaats te krijgen. Andy zat in de bak omdat hij zijn vrouw en haar minnaar had vermoord.

Ik geloof dat ik het al gezegd heb, maar in de gevangenis is iedereen onschuldig. Ja, dat woord wordt hier verkondigd zoals die heilige bonen op de televisie de Verlossing verkondigen. Ze waren allemaal het slachtoffer van een rechter met een hart van steen en bijpassende ballen, of van incompetente advocaten, of van de politie die hen erin had geluisd, of van pech. Dat verkondigen ze, maar op hun gezicht staat iets heel anders te lezen. De meeste boeven die hier zitten deugen niet, voor zichzelf niet en voor een ander niet, en hun grootste pech is geweest dat hun moeder indertijd geen miskraam heeft gekregen.

In al mijn jaren in Shawshank zijn er amper tien mensen geweest die ik geloofde als ze zeiden dat ze onschuldig waren. Andy

Dufresne was daar een van, hoewel ik pas na een paar jaar overtuigd raakte van zijn onschuld. Als ik in de jury had gezeten die in die stormachtige weken in 1947 en 1948 de behandeling van zijn zaak hoorde in het gerechtsgebouw van Portland, dan had ik ook ‘schuldig’ gestemd.

Het was ook een sensationele zaak: een sappig geval met precies de goede ingrediënten. Er was een mooi meisje met connecties in de society (dood), een plaatselijke sportheld (ook dood) en een voor-aanstaande jongeman in de beklaagdenbank. Dit alles, plus al het schandaal dat de kranten er nog aan toevoegden. Het Openbaar Ministerie had er een makkie aan. De rechtszaak duurde alleen maar zo lang omdat de openbare aanklager van plan was zich kandidaat te stellen voor de verkiezingen, en wilde dat Jan Publiek zijn smoelwerk flink lang ingeprent kreeg. Het was een juridisch spektakelstuk, en de toeschouwers stonden al om vier uur ’s ochtends in de rij, ondanks de felle kou, om verzekerd te zijn van een plaats.

Van de feiten die de openbare aanklager aanvoerde waren er enkele die Andy niet bestreed: dat hij een vrouw had, Linda Collins Dufresne; dat deze in juni 1947 de wens had uitgesproken het golfspel te leren bij de Falmouth Hills Country Club; dat zij inderdaad vier maanden lang lessen had genomen; dat haar instructeur de golfprof Glenn Quentin was; dat Andy eind augustus 1947 te weten kwam dat Quentin en zijn vrouw een verhouding hadden; dat Andy en Linda Dufresne de middag van de tiende september 1947 een knallende ruzie hadden gehad, en dat die ruzie haar ontrouw tot onderwerp had gehad.

Hij verklaarde dat Linda had beweerd dat ze blij was dat hij het wist; dat stiekeme gedoe, zei ze, was zo vervelend. Ze zei tegen Andy dat ze van plan was zich in Reno van hem te laten scheiden. Daarop ging ze de nacht doorbrengen bij Quentin, in de bungalow die Quentin niet ver van de golfbaan had gehuurd. De volgende morgen vond zijn werkster het tweetal dood in bed. Op beiden was vier keer geschoten. Dat laatste feit maakte meer stemming tegen Andy dan de rest van de feiten. De openbare aanklager met politieke aspiraties weidde er in zijn tenlastelegging en zijn requisitoir uitvoerig over uit. Andy Dufresne, zei hij, was geen bedrogen echtgenoot die zich in woede wilde wreken op zijn ontrouwe echtgenote. Dat, zo zei de

openbare aanklager, was zo niet te billijken, dan toch te begrijpen geweest. Maar deze wraak was veel koelbloediger geweest. Vier en vier! Geen zes schoten, maar acht! Hij had zijn revolver leeggeschoten, en toen een pauze genomen om het wapen opnieuw te laden, zodat hij op beiden nog een keer kon schieten. Vier voor hem en vier voor haar, schreeuwde de *Portland Sun*. De *Boston Register* doopte hem de quitte-of-dubbel-spielende moordenaar.

Een winkelbediende van een uitdragerij in Lewiston verklaarde dat hij slechts twee dagen voor de dubbele moord een .38 politierevolver aan Andy Dufresne had verkocht. Een barkeeper van de Country Club verklaarde dat Andy daar op de avond van de tiende september om ongeveer zeven uur 's avonds was binnengekomen en binnen twintig minuten drie pure whisky's achterover had geslagen – en toen hij van de barkruk opstond zei hij tegen de barkeeper dat hij nu naar het huis van Glenn Quentin ging en dat hij, de barkeeper, 'de rest wel in de krant zou lezen'. Een andere winkelbediende, ditmaal van de Handy-Pik Supermarkt op ongeveer een kilometer van Quentins huis, vertelde het hof dat Dufresne daar diezelfde avond om ongeveer kwart voor negen was binnengekomen. Hij kocht sigaretten, drie literflessen bier, en een aantal theedoeken. De patholoog-anatoom verklaarde dat Quentin en de vrouw Dufresne in de nacht van 10 op 11 september tussen 23.00 uur en 02.00 uur vermoord waren. De rechercheur die met de zaak belast was geweest verklaarde dat er op minder dan zeventig meter afstand van de bungalow een parkeerhaven was, en dat er in de namiddag van de elfde september van die parkeerhaven drie bewijsstukken waren weggehaald: het eerste bewijsstuk waren twee lege literflessen Narragansett-bier (met de vingerafdrukken van de verdachte erop); het tweede bewijsstuk waren twaalf sigarettenpeuken van het merk Kool (het merk van de verdachte); het derde bewijsstuk was een gipsafgietsel van de sporen van een stel autobanden (die precies dezelfde slijtageplekken vertoonden als de banden van de Plymouth van de verdachte).

In de woonkamer van Quentins bungalow waren op de bank vier theedoeken gevonden met kogelgaten erin en schroeiplekken met kruitsporen erop. De rechercheur ontvouwde (onder wanhopig protest van Andy's advocaat) de theorie dat de moordenaar de thee-

doeken om de loop van het moordwapen had gewikkeld om het geluid van de revolvershots te dempen.

Andy Dufresne trad zelf op als getuige à décharge en vertelde koel, kalm en ongeëmotioneerd zijn verhaal. Hij zei dat hij al in de eerste week van juli verontrustende geruchten over zijn vrouw en Glenn Quentin had vernomen. In augustus was hij zo verontrust dat hij op onderzoek uitging. Op een avond, toen Linda na haar tennisles zogenaamd ging winkelen in Portland, was Andy haar en Quentin gevolgd naar Quentins gehuurde bungalow (die door de kranten steevast als ‘het liefdesnestje’ werd aangeduid). Hij had op de parkeerhaven gestaan tot Quentin haar terugbracht naar de Country Club waar haar auto geparkeerd stond, een uur of drie later.

‘Wilt u het hof vertellen dat u uw vrouw gevolgd bent in uw gloednieuwe Plymouth sedan?’ vroeg de openbare aanklager hem in het kruisverhoor.

‘Ik heb die avond met een vriend van auto geruild,’ zei Andy, en het deed hem in de ogen van de jury geen goed dat hij zo koeltjes toegaf hoe goed zijn onderzoek was voorbereid. Nadat hij de auto van de vriend had teruggebracht en zijn eigen auto had opgehaald, was hij naar huis gegaan. Linda had toen in bed een boek liggen lezen. Hij had haar gevraagd hoe het uitstapje naar Portland was geweest. Zij had geantwoord dat het leuk was geweest, maar dat ze niets had gezien wat ze de moeite waard had gevonden om te kopen. ‘Toen wist ik het zeker,’ vertelde Andy de ademloze toeschouwers. Hij sprak met dezelfde kalme, afstandelijke stem waarmee hij bijna zijn hele getuigenverklaring aflegde.

‘Hoe was uw stemming tijdens de zeventien dagen tussen die avond en de nacht waarin uw vrouw werd vermoord?’ vroeg Andy’s advocaat hem.

‘Ik was volkomen overstuurd,’ zei Andy kalm, en koel. Op een toon alsof hij een boodschappenlijstje voorlas, zei hij dat hij zelfmoord had overwogen, en er zelfs toe was overgegaan op 8 september in Lewiston een revolver te kopen.

Zijn advocaat nodigde hem vervolgens uit de jury te vertellen wat er was gebeurd nadat zijn vrouw was vertrokken naar haar afspraak met Glenn Quentin op de avond van de moorden. Andy

vertelde het... en de indruk die hij maakte had niet slechter kunnen zijn.

Ik heb hem bijna dertig jaar gekend, en ik kan u zeggen dat hij de meest beheerste man was die ik ooit heb gekend. Over wat hem lekker zat, liet hij af en toe een klein stukje los. Wat hem niet lekker zat, hield hij binnen als een oester. Als hij ooit een donkere nacht van de ziel had gekend, zoals een of andere schrijver het heeft genoemd, zou je het nooit te weten zijn gekomen. Hij was het soort man dat, als hij besloten zou hebben zelfmoord te plegen, het zou doen zonder een briefje achter te laten, maar niet voordat al zijn zaken keurig geregeld waren. Als hij in de getuigenbank in huilen was uitgebarsten, of als zijn stem hees en aarzelend was gaan klinken, of zelfs als hij tegen die op Washington mikkende openbare aanklager was gaan schreeuwen, dan geloof ik dat hij niet tot levenslang zou zijn veroordeeld, zoals uiteindelijk gebeurde. En zelfs dan zou hij in 1954 wel voorwaardelijk zijn vrijgelaten. Maar hij vertelde zijn verhaal als een bandrecorder en scheen daarmee tegen de jury te zeggen: dit is het. Doe er maar mee wat jullie willen. Nou, dat deden ze dan ook.

Hij zei dat hij die avond dronken was, dat hij sinds de 24ste augustus min of meer permanent dronken was geweest, en dat hij niet goed tegen drank kon. Natuurlijk zou dat op zichzelf voor elke jury al moeilijk te geloven zijn geweest. Ze konden zich gewoon niet voorstellen dat deze koele, beheerste jongeman met zijn keurige driedelige wollen kostuum zich ooit laveloos zou drinken vanwege een ordinair slippertje van zijn vrouw met een of andere golfprof uit een provinciestadje. Ik geloofde het omdat ik de gelegenheid heb gehad Andy te zien zoals die zes mannen en zes vrouwen hem nooit hadden kunnen zien.

In al die tijd dat ik hem heb gekend dronk Andy per jaar maar vier borrels. Elk jaar kwam hij ongeveer een week voor zijn verjaardag, en opnieuw ongeveer twee weken voor Kerstmis op het sportterrein naar me toe. Bij beide gelegenheden bestelde hij dan een fles Jack Daniel's. Die kocht hij zoals de meeste gedetineerden hun spullen hier kopen – van het slavenloon dat ze je hier betalen, plus wat van zijn eigen geld. Tot 1965 kreeg je voor je tijd een dubbeltje per uur. In '65 werd het verhoogd tot maar liefst een kwartje. Mijn

commissie op drank bedroeg, en bedraagt nog steeds, tien procent, en als je die toeslag optelt bij de prijs van een prima whisky als Jack D., krijg je een idee hoeveel uren van Andy Dufresnes zweet in de gevangeniswasserij in die vier borrels per jaar gingen zitten.

Op de ochtend van zijn verjaardag, 20 september, nam hij dan een dubbele whisky, en een tweede diezelfde avond nadat ze het licht hadden uitgedaan. De volgende dag gaf hij de rest van de fles altijd aan mij terug, en dan gaf ik een rondje. Van die andere fles nam hij er één op kerstavond en een tweede met oudjaar. Dan kreeg ik die ook terug met de opdracht de rest uit te delen. Vier keer per jaar een glas whisky – dat is het gedrag van een man die het te kwaad heeft met de fles. Heel erg te kwaad.

Hij vertelde de jury dat hij op de avond van de tiende zo dronken was geweest dat hij zich alleen in losse korte flitsen kon herinneren wat er gebeurd was. Hij had zich die middag bedronken – ‘Ik nam een dubbele om mezelf moed in te drinken,’ zo stelde hij het – voordat hij ruzie begon te maken met Linda.

Nadat ze naar Quentin was vertrokken, herinnerde hij zich dat hij besloot haar achterna te gaan om een scène te gaan maken. Op weg naar Quentins bungalow stapte hij de Country Club binnen om gauw nog een paar whisky’s te nemen. Hij kon zich, zei hij, niet herinneren tegen de barkeeper gezegd te hebben dat hij ‘de rest wel in de krant zou lezen’, of dat hij überhaupt iets tegen hem gezegd had. Hij herinnerde zich dat hij bier had gekocht in de Handy-Pik, maar niet dat hij theedoeken had gekocht. ‘Wat moest ik met theedoeken?’ vroeg hij, en een van de kranten vermeldde dat drie van de vrouwelijke juryleden huiverden.

Later, veel later, vertelde hij me dat hij zo zijn gedachten had over de winkelbediende en die theedoeken, en ik geloof dat het de moeite waard is op te schrijven wat hij zei. ‘Stel je nu eens voor,’ zei Andy op een dag op het sportterrein, ‘dat ze op hun speurtocht naar getuigen toevallig op de kerel stuiten die me die avond het bier heeft verkocht. Er zijn dan al drie dagen voorbij. De feiten van de zaak zijn in alle kranten breed uitgemeten. Misschien kwamen ze die vent wel met z’n allen ondervragen, een stuk of zes smerissen, plus de rechercheur van het Openbaar Ministerie, plus de assistent van de openbare aanklager. Het geheugen is een behoorlijk subjectief iets,

Red. Ze kunnen best begonnen zijn met de vraag: “Is het niet mogelijk dat hij vier of vijf theedoeken gekocht heeft?”, en vandaaruit verder zijn gegaan. Als er maar genoeg mensen willen dat je je iets herinnert, kan dat behoorlijk overtuigend zijn.’

Dat was ik met hem eens.

‘Maar er is iets wat nog overtuigender is,’ vervolgde Andy op de peinzende toon die hem zo kenmerkte. ‘Ik denk dat het op z’n minst mogelijk is dat hij zichzelf overtuigde. Het kwam doordat hij in de schijnwerpers stond. Journalisten die hem vragen stelden, zijn foto in de kranten... en het hoogtepunt was natuurlijk zijn steroptreden bij de rechtszitting. Ik zeg niet dat hij met opzet zijn verhaal vervalste, of meined pleegde. Ik denk dat het mogelijk is dat hij een proef met de leugendetector met vlag en wimpel had doorstaan, of bij de heilige naam van zijn moeder gezworen zou hebben dat ik die theedoeken gekocht heb. Maar toch... het geheugen is echt verdomde subjectief.

Ik weet één ding: hoewel mijn eigen advocaat dacht dat ongeveer de helft van mijn verhaal gelogen moest zijn, heeft hij dat van die theedoeken nooit zien zitten. Het is goed beschouwd ook krankzinnig. Ik was stomdronken, veel te dronken om eraan te denken de revolverschoten te dempen. Als ik het gedaan had, had ik ze rustig laten knallen.’

Hij ging naar de parkeerhaven en parkeerde er. Hij dronk bier en rookte sigaretten. Hij zag het licht in Quentins huis beneden uitgaan. Hij zag het licht achter één raam boven aangaan... en een kwartier later zag hij dat ook uitgaan. Hij zei dat hij de rest kon raden.

‘Meneer Dufresne, bent u toen naar het huis van Glenn Quentin gegaan en hebt u hen beiden vermoord?’ bulderde zijn advocaat.

‘Nee, dat heb ik niet gedaan,’ antwoordde Andy. Tegen middernacht, zei hij, begon hij te ontnuchteren. Hij voelde ook de eerste verschijnselen van een zware kater. Hij besloot naar huis te gaan, zijn roes uit te slapen en de volgende dag op een meer volwassen manier over de hele kwestie na te denken. ‘Toen ik op dat moment naar huis reed, begon ik te denken dat het verstandigste zou zijn haar gewoon maar naar Reno te laten gaan om zich te laten scheiden.’

‘Dank u, meneer Dufresne.’

De openbare aanklager sprong in de houding.

‘U liet zich van haar scheiden op de snelste manier die u kon bedenken, nietwaar? U liet zich van haar scheiden door een .38 revolver met een stel theedoeken eromheen, nietwaar?’

‘Nee meneer, dat heb ik niet gedaan,’ zei Andy kalm.

‘En daarna schoot u haar minnaar dood.’

‘Nee, meneer.’

‘U bedoelt dat u eerst op Quentin schoot?’

‘Ik bedoel dat ik op geen van beiden geschoten heb. Ik heb twee liter bier opgedronken en zoveel sigaretten gerookt als de politie op die parkeerhaven gevonden heeft. Daarna ben ik naar huis gereden en naar bed gegaan.’

‘U heeft de jury verteld dat u tussen de 24ste augustus en de 10de september over zelfmoord heeft gedacht?’

‘Ja, meneer.’

‘In die mate dat u een revolver heeft gekocht?’

‘Ja.’

‘Zou het u erg vreemd voorkomen, meneer Dufresne, als ik u zei dat u mij geen type lijkt om zelfmoord te plegen?’

‘Nee,’ zei Andy, ‘maar u maakt op mij niet de indruk dat u erg fijngevoelig bent, en ik betwijfel daarom ten zeerste of ik, als ik erover dacht zelfmoord te plegen, mijn probleem aan u voor zou leggen.’

Hierop werd een licht gespannen gegiechel hoorbaar in de zaal, maar het leverde hem geen punten op bij de jury.

‘Heeft u uw revolver meegenomen op de avond van de 10de september?’

‘Nee; zoals ik al verklaard heb...’

‘O ja!’ De openbare aanklager lachte sarcastisch. ‘Die had u in de rivier gegooid, niet? In de Royal River. Op de middag van 9 september.’

‘Ja, meneer.’

‘Eén dag voor de moorden.’

‘Ja, meneer.’

‘Dat komt mooi uit, nietwaar?’

‘Het doet er niet toe of het mooi uitkomt of niet. Het is de waarheid.’

‘Ik neem aan dat u de getuigenverklaring van inspecteur Mincher gehoord hebt?’ Mincher had de leiding gehad van de ploeg die het stuk rivier bij de Pond Road Bridge had afgedregd, waar Andy volgens zijn verklaring de revolver had weggegooid. De politie had hem niet gevonden.

‘Ja, meneer. U weet dat ik hem gehoord heb.’

‘Dan heeft u hem horen getuigen dat ze geen revolver gevonden hebben, hoewel ze drie dagen gedregd hebben. Dat kwam u ook wel goed uit, nietwaar?’

‘Afgezien daarvan is het een feit dat ze het wapen niet gevonden hebben,’ antwoordde Andy kalm. ‘Maar ik zou u en de jury erop willen wijzen dat de Pond Road Bridge dicht bij de plaats is waar de Royal River in de baai van Yarmouth uitkomt. Er staat daar een sterke stroming. De revolver kan zijn meegevoerd naar de baai.’

‘Zodat er geen vergelijking gemaakt kan worden tussen de groeven op de kogels die uit de bebloede lijken van uw vrouw en de heer Glenn Quentin zijn verwijderd, en de groeven in de loop van uw revolver. Dat is toch juist, meneer Dufresne?’

‘Ja.’

‘Dat komt ook nogal goed uit, niet?’

Daarop vertoonde Andy, volgens de kranten, een van de weinige enigszins emotionele reacties die hij zich gedurende de hele zes weken van het proces veroorloofde. Een flauw bitter glimlachje gleed over zijn gelaat.

‘Aangezien ik onschuldig ben aan deze misdaad, meneer, en aangezien ik de waarheid vertel als ik zeg dat ik de revolver de dag voor de misdaad plaatsvond in de rivier heb gegooid, lijkt het me dat het bepaald slecht uitkomt dat het wapen niet gevonden is.’

De openbare aanklager bleef twee volle dagen op hem inhakken. Hij las Andy nogmaals het getuigenis van de winkelbediende van de Handy-Pik over de theedoeken voor. Andy herhaalde dat hij zich niet kon herinneren dat hij ze gekocht had, maar gaf toe dat hij zich ook niet kon herinneren dat hij ze niet gekocht had.

Was het waar dat Andy en Linda Dufresne begin 1947 een levensverzekering op elkaars leven hadden afgesloten? Ja, dat was waar. En was het niet waar dat Andy, als hij werd vrijgesproken, vijftigduizend dollar uitgekeerd zou krijgen? Dat was waar. En was het

niet waar dat hij met moordzuchtige gevoelens naar Glenn Quentins huis was gegaan, en was het niet eveneens waar dat hij inderdaad tot twee keer toe een moord had gepleegd? Nee, dat was niet waar. Wat dacht hij dan dat er gebeurd was, gezien het feit dat er geen sporen van roof waren geweest?

‘Daar kan ik niets zinnigs over zeggen,’ zei Andy rustig.

De zaak werd om één uur op een besneeuwde woensdagmiddag aan de jury overgedragen. De twaalf juryleden, mannen en vrouwen, kwamen om halfvier terug. De gerechtsdienaar zei dat ze wel eerder terug hadden kunnen zijn, maar ze hadden de tijd genomen om zich op kosten van de staat te goed te doen aan een smakelijke kipmaaltijd van Bentley’s Restaurant. Hun uitspraak was schuldig, en reken maar dat hij, als in Maine de doodstraf bestond, zijn luchtdans had gemaakt voor de eerste krokussen dat voorjaar hun kopjes uit de aarde staken.

De openbare aanklager had hem gevraagd wat hij dacht dat er gebeurd was, en Andy had die vraag niet beantwoord, maar hij had er wel een idee over, en dat kreeg ik op een avond laat in 1955 te horen. We hadden er die zeven jaar voor nodig gehad om van kennissen die elkaar met een hoofdknik groetten, vrij goede vrienden te worden – maar pas in 1960 of zo had ik het gevoel dat ik echt contact met hem had, en ik geloof dat ik de enige was die ooit echt contact met hem kreeg. Omdat we allebei levenslang hadden, zaten we van begin tot eind in dezelfde afdeling, al lag er een halve gang tussen mijn cel en de zijne.

‘Wat ik denk?’ Hij lachte – maar het was geen vrolijke lach, zo te horen. ‘Ik denk dat er die avond een hoop pech in de lucht hing. Meer pech dan zich ooit een tweede keer in zo’n korte tijd zou kunnen ophopen. Ik denk dat het een of andere vreemdeling moet zijn geweest, iemand die toevallig langs kwam. Misschien iemand die een lekke band had gekregen op die weg, nadat ik naar huis was gegaan. Misschien een inbreker. Misschien een psychopaat. Die heeft hen vermoord, daar komt het op neer. En ik zit hier.’

Zo eenvoudig was dat. En hij was veroordeeld de rest van zijn leven in Shawshank door te brengen – of in elk geval het belangrijkste deel ervan. Vijf jaar later begon hij voorwaardelijke invrijheid-

stelling aan te vragen, en hoewel hij een modelgevangene was, werd het hem met de regelmaat van een klok geweigerd. Om je ontslagbrief te krijgen uit Shawshank als er 'moord' op je toegangsbewijs gestempeld staat, is een trage aangelegenheid, net zo traag als een rivier die een rots afslijpt. Er zitten zeven man in de commissie, twee meer dan in de meeste andere staatsgevangenissen, en die zeven zijn stuk voor stuk zo rechtschapen en onkreukbaar als plaatstaal.

Je kunt die lui niet omkopen, je kunt ze niet omlullen, je kunt niet op hun gevoel werken. Voor zover het de commissie hier betreft, geld helpt niet en er komt niemand vrij. In Andy's geval speelden er nog andere factoren mee... maar dat komt verderop in mijn verhaal te pas.

Ik had een vertrouwenspersoon, die Kendricks heette en die me destijds in de jaren vijftig nogal een hoop geld schuldig was, zodat het vier jaar duurde voor hij het allemaal had afbetaald. De rente betaalde hij me grotendeels in de vorm van informatie – in mijn branche kun je wel inpakken als je geen manieren vindt om informatie te krijgen. Die Kendricks bijvoorbeeld had toegang tot dossiers die ik nooit te zien zou krijgen, omdat ik een stempelmachine bedien in de nummerplatenfabriek. Kendricks vertelde me dat de stemming in de commissie in 1957 7-0 tegen vrijlating van Andy Dufresne was, 6-1 in '58, weer 7-0 in '59, en 5-2 in 1960. Van daarna weet ik het niet meer, maar ik weet wel dat hij vijftien jaar later nog steeds in cel 14 van blok 5 zat. Toen was het 1975 en hij was zevenenvijftig. Waarschijnlijk zouden ze tegen 1983 de hand over het hart hebben gestreken en hem hebben vrijgelaten. Ze geven je levenslang, en nemen je je leven af – of in elk geval het hele stuk waar je wat aan hebt. Misschien laten ze je ooit nog eens vrij, maar... ja, luister: ik kende een kerel, Sherwood Bolton, zo heette hij, en die had een duif in zijn cel. Niks Vogel van Alcatraz, hij had enkel die duif. Jake, noemde hij hem. Hij liet Jake vrij één dag voordat hij, Sherwood, vrij zou komen, en Jake vloog keurig weg zoals het een vogel betaamt. Maar zo'n week nadat Sherwood Bolton onze knusse gemeenschap had verlaten, nam een vriend van me me mee naar de westkant van het sportterrein, naar de plek waar Sherwood altijd rondhing. Daar lag een vogel, als een heel klein hoopje vuil bedden-

goed. Hij zag eruit alsof hij was verhongerd. Mijn vriend zei: 'Is dat Jake niet, Red?' En het was hem, hoor. Die duif was zo dood als een pier.

Ik herinner me de eerste keer dat Andy Dufresne me om iets kwam vragen; ik herinner het me als de dag van gisteren. Nee, dat was niet de keer dat hij Rita Hayworth wilde hebben. Dat kwam later. Toen, in de zomer van 1948, kwam hij voor iets anders naar me toe.

De meeste van mijn zaakjes worden hier op het sportterrein geregeld, en dit was daarop geen uitzondering. Dat terrein van ons is groot, veel groter dan ze meestal zijn. Het is precies vierkant, negentig bij negentig meter. De noordkant is de buitenmuur, met aan weerskanten een wachttoren. De bewakers die in die torens zitten, zijn gewapend met verrekijkers en machinegeweren. De hoofdingang is in die noordkant. De laadplaatsen voor vrachtauto's zijn aan de zuidkant. Er zijn er vijf van. Tijdens de werkweek is er veel bedrijvigheid in Shawshank – er worden goederen afgeleverd en er worden goederen opgehaald. We hebben die nummerplatenfabriek, en een grote wasserij waar de was van de hele gevangenis gedaan wordt, plus de was van het ziekenhuis in Kittery en van het verpleeghuis in Eliot. Verder is er nog een grote garage, waar gedetineerden die er verstand van hebben auto's repareren, wagens van de gevangenis, van de politie en van de gemeente – om maar te zwijgen van de particuliere auto's van de bewakers en het administratieve personeel... en meer dan eens ook die van de vrijlatingscommissie.

Aan de oostkant is een dikke stenen muur vol kleine spleetraampjes-cellen, blok 5 ligt achter die muur. Aan de westkant is de administratie en de ziekenboeg. Shawshank was nooit zo overbevolkt als de meeste andere gevangenissen, en toen, in '48, was het maar voor twee derde van zijn capaciteit bezet, maar toch waren er op elk uur van de dag wel zo'n tachtig tot honderd gedetineerden op het terrein te vinden die wat met een voetbal of baseball gooiden, of met twee dobbelstenen zaten te dobbelen, of mekaar een grote bek gaven, of een zaakje regelden. Op zondag was het nog veel voller; op zondag leek het wel een zomers dagje buiten... als er vrouwen bij waren geweest.

Het was op een zondag dat Andy voor het eerst naar me toe kwam.

Ik had net een gesprek gehad met Elmore Armitage, een kerel die me vaak van dienst was, over een radio, toen Andy op me af stapte. Ik wist natuurlijk wie hij was; hij had de naam een kapsoneslijer en een kouwe kikker te zijn. Ze zeiden toen al dat dat nooit samen kon gaan. Een van de mensen die dat zeiden was Bogs Diamond, en die kun je beter niet tegen je hebben. Andy had geen celgenoot, en ik had gehoord dat hij dat juist zo wilde, hoewel de eenpersoonscellen in blok 5 maar net even groter waren dan een doodkist. Maar ik hoef niet via-via naar hem te luisteren als ik hem zelf aan het woord kan laten.

‘Hallo,’ zei hij. ‘Ik ben Andy Dufresne.’ Hij stak me zijn hand toe en ik schudde hem. Het was niet iemand die zijn tijd verdeed met beleefdheden; hij kwam meteen ter zake. ‘Ik begrijp dat jij de man bent die aan dingen kan komen.’

Ik beaamde dat ik in staat was van tijd tot tijd over bepaalde voorwerpen te beschikken.

‘Hoe doe je dat?’ vroeg Andy.

‘Soms,’ zei ik, ‘sta ik ineens met iets in mijn handen. Ik kan het niet verklaren. Misschien komt het doordat ik van Ierse afkomst ben.’

Daar moest hij even om lachen. ‘Ik vroeg me af of jij voor mij aan een geologenhamer kunt komen.’

‘Wat is dat, en waarom wil je dat hebben?’

Andy keek verbaasd. ‘Hoort weten waarom ook bij de zaken die je doet?’ Door die opmerking begreep ik hoe hij aan de reputatie was gekomen dat hij kapsones had, een vent was die graag duur doet – maar ik bespeurde iets van humor in zijn vraag.

‘Dat zal ik je vertellen,’ zei ik. ‘Als je een tandenborstel zou willen hebben, zou ik niets vragen. Dan zou ik alleen een prijs noemen. Omdat een tandenborstel geen dodelijk wapen is, snap je.’

‘Je hebt bezwaren tegen dodelijke wapens?’

‘Inderdaad.’

Er kwam een oude, met isolatieband bij elkaar gehouden baseball aanvliegen en hij draaide zich zo vlug als een kat om en plukte het ding uit de lucht. Het was een beweging waar Frank Malzone trots op had kunnen zijn. Andy gooide de bal terug naar waar hij vandaan was gekomen – met een snelle en soepele polsbeweging, maar

toch had de worp iets pittigs. Ik kon zien dat een hoop mensen ons uit hun ooghoeken in de gaten hielden terwijl ze doorgingen met waar ze mee bezig waren. Waarschijnlijk stonden de bewakers in de toren ook te kijken. Ik hoef het niet mooier te maken dan het is; in elke gevangenis heb je gedetineerden die iets betekenen, misschien vier of vijf in een kleine gevangenis, misschien twintig of dertig in een grote. In Shawshank was ik een van degenen die iets betekenden, en mijn mening over Andy Dufresne zou mede bepalen hoe zijn tijd hier zou worden. Hij wist dat waarschijnlijk ook, maar hij deed niet onderdanig of slijmerig en daar had ik respect voor.

‘Dat lijkt me redelijk. Ik zal je zeggen wat het is en waarom ik er een wil hebben. Een geologenhamer ziet eruit als een miniatuur pikhouweel – zo lang ongeveer.’ Hij hield zijn handen ongeveer dertig centimeter uit elkaar, en toen zag ik voor het eerst hoe netjes verzorgd zijn nagels waren. ‘Aan de ene kant zit een scherpe punt en aan de andere kant een platte, stompe hamerkop. Ik wil er een hebben omdat ik van gesteenten houd.’

‘Gesteenten,’ zei ik.

‘Als je hier even neerhurkt,’ zei hij.

Ik deed maar wat hij zei. We zakten als twee indianen door onze knieën. Andy nam een handvol van de aarde van het sportterrein en begon het tussen zijn keurige handen te zeven, zodat het er als een fijne regen tussenuit viel. Er bleven wat kleine steentjes over, waarvan er een paar een beetje schitterden en de rest er dof en gewoon uitzag. Een van de doffe steentjes was een stukje kwarts, maar het was alleen dof tot je het schoon had geveegd. Dan kreeg het een aardige melkachtige glans. Andy maakte het schoon en gooide mij het steentje toe. Ik ving het op en zei wat het was. ‘Juist, dat is kwarts,’ zei hij. ‘En kijk. Mica. Leisteen. Zandsteen. Je hebt hier veel kalksteen, nog van de tijd toen ze de stenen voor dit gebouw uit de heuvel hakten.’ Hij gooide ze weg en sloeg het stof van zijn handen. ‘Ik ben amateurgeoloog. Dat wil zeggen... ik wás amateurgeoloog. In mijn oude leven. Ik zou het weer willen worden, op beperkte schaal.’

‘Met zondagse expedities op het sportterrein?’ vroeg ik, terwijl ik opstond. Het was een krankzinnig idee, en toch... toen ik dat kleine stukje kwarts zag voelde ik een rare steek in mijn hart. Ik weet niet

precies waarom; het gaf denk ik een associatie met de buitenwereld. Je dacht niet aan zoiets bij het sportterrein. Kwarts was iets wat je opraapte uit een snelstromend beekje.

‘Beter hier zondagse expedities te houden dan helemaal geen zondagse expedities,’ zei hij.

‘Je zou zo’n geologenhamer in iemand zijn schedel kunnen poten,’ zei ik.

‘Ik heb hier geen vijanden,’ zei hij rustig.

‘O nee?’ Ik lachte. ‘Wacht maar eens af.’

‘Als er moeilijkheden zijn, kan ik dat wel zonder geologenhamer af.’

‘Wou je misschien proberen te ontsnappen? Onder de muur door? Want dan...’

Hij lachte beleefd. Toen ik de geologenhamer drie weken later zag, begreep ik waarom.

‘Je weet het,’ zei ik, ‘als iemand je met dat ding ziet, wordt ie afgepakt. Als ze je met een lepel zagen, zouden ze hem afpakken. Wat ga je ermee doen, ga je hier op het terrein zitten en erop los hakken?’

‘O, ik denk dat ik wel wat beters weet.’

Ik knikte. Dat was mijn zaak ook eigenlijk niet. Iemand schakelt mij in om iets te krijgen. Of hij het kan houden nadat ik het geleverd heb, is zijn zaak.

‘Hoeveel zou zo’n ding kosten?’ vroeg ik. Ik begon schik te krijgen in zijn rustige, onopvallende manier van doen. Als je al tien jaar in de nor zit, zoals ik toen, kun je wel eens behoorlijk balen van die schreeuwers, opscheppers en branieschoppers. Ja, ik kan geloof ik rustig zeggen dat ik Andy meteen sympathiek vond.

‘Acht dollar in een zaak in sier- en edelstenen,’ zei hij, ‘maar ik begrijp natuurlijk dat jij zaken doet op commissiebasis...’

‘Het standaardtarief is tien procent commissie, maar ik moet er nog iets opleggen voor een risicodragend artikel. Voor zoiets als dat instrumentje waar jij het over hebt, is er wat meer smeerolie nodig om de wielen te laten draaien. Laten we zeggen tien dollar.’

‘Tien dollar, daar houden we het op.’

Ik keek hem aan met een lichte glimlach. ‘Héé je tien dollar?’

‘Zeker,’ zei hij rustig.

Een hele tijd later ontdekte ik dat hij meer dan vijfhonderd dollar

had. Hij had het mee naar binnen gebracht. Als je in dit hotel wordt ingeschreven, is een van de piccolo's verplicht je voorover te laten bukken en bij je naar binnen te kijken, – naar binnen en binnen is twee, en om niet te veel op details in te gaan, een man die echt vastbesloten is kan een vrij groot voorwerp een heel eind naar binnen krijgen – ver genoeg om niet meer zichtbaar te zijn, tenzij je toevallig een piccolo treft die zin heeft een rubber handschoen aan te trekken en een inwendig onderzoek te verrichten.

‘Mooi,’ zei ik. ‘Nu moet je nog weten wat ik van je verwacht als je betrappt wordt met wat ik je lever.’

‘Ja, dat moet ik wel weten,’ zei hij, en ik kon aan de kleine verandering in zijn grijze ogen zien dat hij precies wist wat ik ging zeggen. Het was net of het daar even bliksemde, een straaltje van zijn gevoel voor humor. ‘Als je betrappt wordt, zeg je dat je het gevonden hebt. Dat is eigenlijk alles. Dan geven ze je drie of vier weken eenzame opsluiting... en je speelgoed ben je natuurlijk kwijt, en je krijgt een slechte aantekening op je dossier. Als je mijn naam noemt, doen jij en ik nooit meer zaken. Nog geen paar schoenveters of pakje kauwgom. Bovendien stuur ik dan een paar kerels op je af om je een lesje te geven. Ik houd niet van geweld, maar je zult mijn positie begrijpen. Ik kan niet hebben dat het hier bekend wordt dat ik me niet kan handhaven. Dat zou voor mij het einde betekenen.’

‘Ja. Dat lijkt me ook wel. Ik begrijp het volkomen, en je hoeft je geen zorgen te maken.’

‘Ik maak me nooit zorgen,’ zei ik. ‘Dat levert hier niets op.’ Hij knikte en liep weg. Drie dagen later kwam hij op het sportterrein naast me lopen tijdens de ochtendpauze voor de wasserij. Hij zei niets en keek zelfs niet mijn kant op, maar drukte me een portretje van de heer Alexander Hamilton in de hand, met de behendigheid waarmee een goede goochelaar een kaartentruc doet. Hij was iemand die zich snel aanpaste. Ik regelde die geologenhamer voor hem. Ik had het ding één nacht in mijn cel, en het zag er precies zo uit als hij had beschreven. Het was geen gereedschap voor een ontsnapping (het leek me dat het ongeveer zeshonderd jaar zou duren om daarmee een tunnel onder de muur door te maken) maar toch was ik niet helemaal gerust. Als je dat pikhouweeltje in iemands hoofd zou slaan, zou die vast nooit meer naar de radio luisteren. En Andy be-

gon al moeilijkheden te krijgen met de zusters. Ik hoopte maar dat hij de geologenhamer niet daarvoor wilde hebben.

Uiteindelijk vertrouwde ik maar op mijn mensenkennis. De volgende morgen vroeg, twintig minuten voor de toeter het reveil blies, gaf ik de geologenhamer en een pakje Camel aan Emie, de oude vertrouwensman die altijd de gangen van Cellenblok 5 aanveegde, tot hij in 1956 werd vrijgelaten. Hij liet het ding zonder iets te zeggen in zijn overall glijden, en ik zag de geologenhamer pas negentien jaar later terug, en toen was hij zo ver afgesleten dat er praktisch niets van over was.

De volgende zondag kwam Andy weer naar me toe op het sportterrein. Hij zag er die dag naar uit, kan ik u zeggen. Zijn onderlip was zo dik opgezwollen dat het wel een braadworst leek, zijn rechteroog zat half dicht, en er zaten lelijke schrammen op zijn ene wang. Hij had inderdaad moeilijkheden met de zusters, maar hij zei er niets over. ‘Bedankt voor het gereedschap,’ zei hij, en liep weg.

Ik keek hem nieuwsgierig na. Hij liep een paar stappen, zag iets op de grond, bukte zich en raapte het op. Het was een kleine steen. In gevangeniswerkkleding zitten geen zakken, behalve in de werkpakken van de monteurs. Maar er zijn manieren om die moeilijkheid te omzeilen. Het steentje verdween in Andy’s mouw en kwam er niet meer uit. Daar had ik bewondering voor... en ik had ook bewondering voor hemzelf. Ondanks de moeilijkheden die hij had, ging hij door met zijn leven. Er zijn duizenden mensen die dat niet doen, niet willen of niet kunnen, en een hoop daarvan zitten niet eens in de gevangenis. Ik merkte ook op dat, hoewel zijn gezicht eruitzag alsof er een tornado overheen was gegaan, zijn handen keurig en schoon waren, en de nagels goed verzorgd.

De volgende zes maanden zag ik hem niet zo vaak; Andy bracht een groot deel van die tijd in eenzame opsluiting door.

Even iets over de zusters. Het zal tegenwoordig weinig mensen meer verbazen dat er binnen de muren veel homoseksuele contacten voorkomen – behalve misschien een paar nieuwelingen, die het ongeluk hebben jong, slank, knap en argeloos te zijn – maar evenals gewone seks heb je homoseksualiteit in honderdéén verschillende soorten en maten. Er zijn mannen die er niet tegen kunnen het zonder een of andere vorm van seks te moeten stellen en die zich met

een andere man behelpen om niet gek te worden. Dan volgt meestal een akkoord tussen twee in feite heteroseksuele mannen, al heb ik me wel eens afgevraagd of ze wel zo heteroseksueel zijn als ze dachten wanneer ze weer terug zijn bij hun vrouw of vriendin.

Er zijn ook mannen die in de gevangenis 'omgeturnd' raken. In het huidige spraakgebruik worden ze homo, of komen ze uit de kast. Meestal (maar niet altijd) spelen ze de rol van de vrouw, en er wordt hevig naar hun gunsten gedongen.

En dan zijn er de zusters. Zo worden ze hier in Shawshank genoemd.

Zij zijn in de gevangenisgemeenschap wat de verkrachter is in de maatschappij buiten de muren. Het zijn meestal langgestraften, die een flinke douw uitzitten voor een geweldsmisdrijf. Hun prooi zijn de jongen, de zwakken en de onervarenen... of, zoals in het geval van Andy Dufresne, degenen die er zwak uitzien. Hun jachtterreinen zijn de douches, de nauwe, tunnelachtige gang achter de grote wasmachines in de wasserij, en soms de ziekenboeg. Meer dan eens heeft een verkrachting plaatsgevonden in de projectiekamer achter de aula, een hokje niet groter dan een flinke kast. Heel vaak hadden de zusters voor niets kunnen krijgen wat ze met geweld namen, als ze dat hadden gewild; de omgeturnden schijnen altijd wel op een van de zusters 'verliefd' te zijn, net als bakvissen op hun Sinatra's, Presley's of Redfords. Maar voor de zusters zit de pret hem nu juist in het met geweld nemen... en ik denk dat dat altijd zo zal blijven.

Omdat Andy klein van stuk was, en blond, en er aardig uitzag (en misschien ook juist om de zelfbeheersing die ik bewonderde) hadden de zusters het vanaf de dag dat hij binnenkwam, op hem gemunt. Als dit een of ander sprookje was, zou ik u vertellen dat Andy zich dapper weerde tot ze hem met rust lieten. Ik wilde wel dat ik dat kon zeggen, maar dat kan ik niet. De gevangenis is geen sprookjeswereld.

Zijn eerste keer was in de douche, nog geen drie dagen nadat hij onze knusse gemeenschap was binnengekomen. Het bleef die keer nog bij een beetje dollen, begrijp ik. Ze willen weten wat voor vlees ze in de kuip hebben voor ze echt beginnen, als jakhalzen die uitproberen of de prooi zo zwak en hulpeloos is als hij eruitziet.

Andy sloeg terug en raakte de lip van een grote, bonkige zuster

die Bogs Diamond heette – die al weer heel wat jaren weg is; waar hij gebleven is mag de hemel weten. Een bewaker kwam tussenbeide voor het verder ging, maar Bogs zwoer dat hij hem zou pakken – en dat deed Bogs ook. De tweede keer was achter de wasmachines in de wasserij. In de loop van de tijd is er heel wat gebeurd in die lange, stoffige en nauwe ruimte; de bewakers weten ervan en doen of hun neus bloedt. Het is er schemerig en het ligt vol zakken wasgoed en bleekpoeder, grote trommels Hexlite-katalysator, onschuldig als zout wanneer je handen droog zijn, maar moordend als zwavelzuur als ze nat zijn. De bewakers begeven zich liever niet achter de machines. Je kunt er je kont niet keren, en een van de eerste dingen die ze de lui leren wanneer ze hier komen werken is dat je moet zorgen dat je nooit tegenover gedetineerden komt te staan als je geen bewegingsvrijheid hebt.

Bogs was er die dag niet bij, maar Henley Backus, die daar al sinds 1922 voorman in de wasruimte is, vertelde me dat er vier van zijn vrienden bij waren. Andy hield ze nog een tijd op een afstand met een handvol Hexlite, dat hij in hun ogen dreigde te gooien als ze dichterbij kwamen, maar hij struikelde toen hij achterlangs een van de grote Washex-machines probeerde te komen. Dat was genoeg. Ze hadden hem te pakken. Zou er een speciale uitdrukking bestaan voor verkrachting door een bende? Dat deden ze namelijk, die vier zusters. Ze legden hem over een gereedschapskist en een van hen hield een Phillips-schroevendraaier tegen zijn slaap terwijl ze het met hem deden. Je scheurt er een beetje van uit, maar niet zo erg – of ik uit ervaring spreek, vraagt u? – ik wou dat het niet zo was. Je bloedt een tijdje. Als je niet wilt dat een of andere lolbroek je vraagt of je net ongesteld bent geworden, maak je een prop van wc-papier en stopt die achter in je onderbroek tot het ophoudt. Dat bloeden heeft echt iets van een menstruatie; het houdt een dag of drie aan, een trage stroom. Daarna houdt het op. Niks aan de hand, tenzij ze iets nog onnatuurlijkers met je hebben gedaan. Lichamelijk niks aan de hand, maar verkracht is verkracht, en op een gegeven moment moet je jezelf in de spiegel weer onder ogen komen en besluiten wat je ermee aan moet.

Andy maakte dat proces in z'n eentje door, zoals hij alles in die tijd in z'n eentje doorstond. Hij moet tot dezelfde slotsom gekomen

zijn als anderen vóór hem, namelijk dat er maar twee manieren zijn om met de zusters om te gaan: tegen ze te vechten en gepakt worden, of enkel gepakt worden. Hij besloot te vechten. Toen Bogs en twee van zijn makkers een week of wat na het incident in de wasserij ('Ik heb gehoord dat je bent ingewijd,' zei Bogs volgens Emie, die toen in de buurt was), knokte Andy het met hem uit. Hij brak de neus van een kerel die Rooster MacBride heette, een boer die in de bajes zat omdat hij zijn stiefdochter had doodgeslagen. Rooster is hierbinnen overleden, kan ik tot mijn genoegen zeggen.

Ze pakten hem, alle drie. Toen het gebeurd was, dwongen Rooster en de andere kerel – dat kan Pete Verness geweest zijn, maar daar ben ik niet honderd procent zeker van – Andy op zijn knieën. Bogs Diamond kwam voor hem staan. Hij had in die tijd zo'n ouderwets scheermes met een paarlemoeren heft. Hij vouwde het open en zei: 'Ik maak zo dadelijk mijn gulp open, meneertje, en dan slik jij wat ik je te slikken geef. En als je de mijne geslikt heb, slik je ook nog die van Rooster. Ik geloof dat je zijn neus gebroken hebt en ik vind dat hij daar iets voor terug moet krijgen.'

Andy zei: 'Als je iets van jou in mijn mond steekt, ben je het kwijt.'

Bogs keek Andy aan of hij gek was, zei Emie.

'Nee,' zei hij tegen Andy, langzaam pratend alsof Andy een dom kind was. 'Je hebt niet begrepen wat ik zei. Als je zoiets doet steek ik deze twintig centimeter staal in je oor. Snap je?'

'Ik heb begrepen wat je zei. Ik geloof alleen niet dat je mij hebt begrepen. Als je iets in mijn mond steekt, bijt ik het af.'

Ik denk dat je dat scheermes in mijn hersenen kunt steken, maar dan moet je wel weten dat een plotseling ernstig hersenletsel tot gevolg heeft dat het slachtoffer gelijktijdig urineert, defecceert... en zijn kaken op elkaar bijt.'

Hij keek naar Bogs op met dat flauwe glimlachje van hem, zei de oude Ernie, alsof ze het met z'n drieën over aandelen en effecten hadden gehad, alsof ze hem niet juist hardhandig hadden verkracht. Alsof hij een van zijn driedelige bankierskostuums aan had in plaats van met zijn broek op zijn enkels en het bloed druipend langs de binnenkant van zijn dijen. 'In feite,' vervolgde hij, 'schijnt de bijt-reflex soms zo krachtig te zijn dat de kaken van het slachtoffer met een breekijzer moeten worden opengewrikt.'